

Mannsforum
v/c/o Arne Børke Ravnøveien 9
3160 Stokke

Vår ref.:
22/2761- 2- KAVI

Deres ref.:

Dato:
10.01.2023

Vedrørende spørsmål om strukturell diskriminering - inndrivelse av barnebidrag og reisekostnader

Vi viser til brevet deres datert 8. november 2022, hvor dere ber ombudet vurdere to forhold som gjelder barnebidrag.

I den første problemstillingen tar dere opp inndrivelse av bidrag der bidragspliktige har betalt for lite til bidragsmottakeren, sammenlignet med tilfeller der det er betalt for mye. Dersom bidragspliktige har betalt for lite vil NAV innkreving bistå bidragsmottakeren med innkreving. Til sammenligning må bidragspliktige selv drive inn for mye betalt bidrag gjennom privat ordning.

I den andre problemstillingen sammenlignes inndrivelse av barnebidrag med inndrivelse av reisekostnader samværsforelderen har i forbindelse med samværet med barnet.

1. Ombudets mandat

Innledningsvis vil vi gjøre dere oppmerksom på at vårt mandat er endret siden 2001, og Likestillings- og diskrimineringsombudet har ikke lenger adgang til å behandle klagesaker. MannsForum har anledning til å klage inn saker dere har rettslig interesse i til [Diskrimineringsnemnda](#), men vi gjør dere oppmerksom på nemndas begrensede avgjørelseskompetanse når det gjelder å behandle påstander om diskriminerende lover, jf. diskrimineringsombudsloven § 1 siste ledd. Problemstillinger som gjelder lovmotstrid, eksempelvis barneloven opp mot likestillings- og diskrimineringsloven, må eventuelt prøves for domstolene.

Ombudet har likevel drøftet problemstillingene dere tar opp, fordi vi jobber pådriverrettet med tematikken likestilt foreldreskap.

2. Aktuelt regelverk

Likestillings- og diskrimineringsloven forbyr usaklig forskjellsbehandling på grunn av blant annet kjønn. Menn skal ikke behandles dårligere enn kvinner, hverken direkte eller indirekte, med mindre vilkårene for tillatt forskjellsbehandling er oppfylt. Loven forutsetter *årsakssammenheng* mellom forskjellsbehandlingen og et diskrimineringsgrunnlag (i dette tilfellet; kjønn), og det må være tale om *sammenlignbare* forhold. Disse reglene følger av Likestillings- og diskrimineringsloven §§ 6, 7, 8 og 9.

3. Ombudets vurdering

3.1. Spørsmål om indirekte forskjellsbehandling av menn

For begge problemstillingene dere tar opp, er et relevant spørsmål om de ulike inndrivelsesordningene innebærer en indirekte forskjellsbehandling av menn.

Indirekte forskjellsbehandling er definert i ldl. § 8 som en «tilsynelatende nøytral bestemmelse» som vil «stille personer dårligere enn andre» på grunn av kjønn, jf. § 6.

Nemnda henla nylig en sak som gjaldt fastsettingen av barnebidrag, da nemnda uttalte at, «*Nemndlederen kan ikke se at barneloven, bidragsforskriften eller det konkrete vedtaket på noen måte tar hensyn til foreldrenes kjønn i forbindelse med fastsetting av barnebidrag. At de fleste bidragspliktige statistisk sett er menn har ikke noen betydning for saken, all den tid kjønn ikke er et relevant moment i vurderingen. Dersom en tenker årsaken «kjønn» borte, vil resultatet fortsatt bli det samme*».¹

Videre vil vi også vise til en eldre klagesak fra den tid ombudet var klagesaksbehandlere. Saken reiste spørsmål om indirekte forskjellsbehandling ved fastsettelse av barnebidragets størrelse.² Problemstillingen var om fastsettelsen av barnebidraget diskriminerte den mannlige klageren, da bidraget

¹ Avgjørelse av 16.04.2021 med [referanse 21/160](#)

² 08/900, tilgjengelig via: <https://www.ldo.no/arkiv/klagesaker/2010/08900/>

økte som en konsekvens av at bidragsmottakerens inntekt ble redusert. Reduksjonen skyldtes bidragsmottakeren uttak av foreldrepermisjon. Ombudet uttalte i den anledning at praksisen «innebærer en indirekte forskjellsbehandling av menn» ettersom de fleste bidragspliktige er menn og de fleste som tar ut foreldrepermisjon (på den tiden) er kvinner. På den måten får forskjellsbehandlingen en «kjønnskjev virkning».

De juridiske problemstillingene i de to sakene nevnt over er forskjellige. Likevel illustrerer dette muligheten for ulike tolkninger av årsakssammenheng i spørsmålet om indirekte diskriminering.

3.2. Spesielt til problemstilling 1: Inndrivelse av for mye betalt barnebidrag

Når det gjelder den første problemstillingen dere omtaler, hvor det er betalt for lite i bidrag, sammenlignet med tilfeller hvor det er betalt for mye, er det et relevant spørsmål i en diskrimineringsrettslig vurdering om de to ulike situasjonene er *sammenlignbare størrelser*. Det er en forutsetning for at de to ulike inndrivelsesordningene skal kunne utgjøre diskriminering etter lovens definisjon.

Innledningsvis vil vi påpeke at situasjonen der bidragspliktig har betalt for lite kan skyldes i hovedsak to ulike forhold. Enten at bidragspliktig med hensikt ikke har betalt, eventuelt betaler for lite. Det andre alternativt er at bidraget er feilaktig satt for lavt av NAV. Det er uklart for oss om tvangsinnndrivelse skjer på samme måte i begge disse tilfellene.

Når det gjelder den sammenlignbare situasjoner, der det er betalt for høyt bidrag, tolker vi det dithen at bidraget feilaktig er satt for høyt av NAV. Det vil derfor kun være situasjoner der feilutbetalingen skyldes NAVs feilaktige fastsettelse.

For denne problemstillingen mener ombudet at saken reiser spørsmål om beløpene er *sammenlignbare* med vekt på formålet med pengene som skal inndrives eller utbetales når det er betalt for lite eller for mye. Formålet med streng inndrivelsesprosess av barnebidrag, er av hensyn til barnet. Barnet skal ikke lide under foreldrenes uenighet om bidragets størrelse, og det kan ikke antas at barnet selv iverksetter tiltak for å inndrive bidragsbeløpet.

Som et argument for at situasjonen er sammenlignbar vil vi understreke at det også er problematisk for å tilfredsstille barnets primære behov, hvis bidragspliktige har betalt for mye i bidrag, og på den måten fått dårligere råd. Denne forelderens samvær med barnet innebærer også utgifter.

I tilfeller der bidragspliktige skal betale fremtidige barnebidrag, løser NAV feilutbetalinger ved å motregne med de fremtidige utbetalingene. Dette vil løse den bidragspliktiges inndrivelsesbehov. Vi har ikke gjort egne undersøkelser på hvor lang tid dette tar for NAV å iverksette dette. Forsinkelsestiden dere oppgir på 4-6 måneder virker lite gunstig for bidragspliktige.

I det tilfellet samværsforelderens ikke skal betale fremtidige bidrag, skriver dere at vedkommende må kreve inn midlene privat. Spørsmålene som oppstår i en diskrimineringsrettslig vurdering er som nevnt innledningsvis, om det er tilstrekkelig årsakssammenheng mellom forskjellsbehandlingen og kjønn, og videre om *innkreving* av barnebidrag kan sammenlignes med *tilbakekreving* av barnebidrag. Dette er vurderinger ombudet ikke går nærmere innpå, utover det som er omtalt av argumenter over. Skal disse ordningene sammenlignes, må domstolene vurdere saken.

Uavhengig av om forholdene er (indirekte) diskriminerende eller ikke, jobber vi som likestillingsombud for likestilt foreldreskap. NAV burde tilstrebe lik behandlingstid både for bidrag som skal innkreves, og bidrag som skal motregnes.

3.3. Spesielt til problemstilling 2: Inndrivelse av reiseutgifter

Når det gjelder inndrivelse av reisekostnader, viser dere til at Likestillingsombudet kritiserte ordningen i 2001.³

Vi merker oss at barneloven er noe endret siden da. I henhold til dagens regelverk kan private avtaler mellom foreldrene gis tvangskraft, jf. barneloven § 44 tredje ledd. I slike tilfeller vil avtalen være gyldig som vedtak, slik at Statsforvalteren har anledning til å tvangsinn drive reisekostnadene i henhold til avtalen. Denne oppgaven er per 1. januar 2023 overført til NAV.⁴ Denne

³ Ot.prop.nr. 69 (2007-2008) s. 17

ordningen vil kunne ivareta samværsforelderens rettigheter til å få sin avtalte del av reisekostnadene.

I situasjoner hvor foreldrene ikke har avtale om offentlig inndrivning av reisekostnader, er det i en diskrimineringsrettslig vurdering igjen et spørsmål om inndrivelse av reisekostnader og barnebidraget er *sammenlignbare* størrelser. Som nevnt over er det en forutsetning for at de to ulike inndrivelsesordningene skal kunne utgjør diskriminering etter lovens definisjon.

Barnebidraget er som nevnt over et tilskudd til barnets underhold, herunder løpende utgifter for å dekke barnet primærbehov. Til sammenligning, kan også reisekostnader anses som en utgift for å dekke barnets primærbehov, herunder kontakt med samværsforeldereren. Riktignok kommer denne kostnaden i tillegg til barnets behov for mat, klær, varme osv, men ombudet er av den oppfatning at reisekostnader for samvær bør kunne sammenlignes med barnebidraget.

Spørsmålet om lovverket er diskriminerende forblir åpent. Et tiltak kunne være at kontraktsmalen ved familievernkontorene som forelegges foreldrene ved mekling, inkluderer et punkt for inndrivelse av reisekostnader. Vi anser dette som relevant for å oppnå likestilt foreldreskap.

4. Vårt arbeid på feltet

For øvrig takker vi for deres oppfordring til å følge opp lovendringsforslaget på barnerettsfeltet. Likestillings- og diskrimineringsombudet har gitt et [høringssvar](#) til den foreslåtte barneloven. Som høringssvaret vårt viser stiller vi oss positive til de sentrale forslagene som vil styrke målet om et likestilt foreldreskap.

Vi vil fortsette å hegne om fedrekvoten og jobbe for likestilt foreldreskap, både som pådrivere for lovendringer og i dialog med offentlig forvaltning. Vårt hovedfokus innen denne tematikken vil være å sikre best mulig kontakt mellom barn og begge foreldrene.

⁴ <https://www.nav.no/no/person/innhold-til-person-forside/nyttig-a-vite/nav-overtar-behandling-av-saker-om-fordeling-av-reisekostnader-ved-samvaer>

Vi holder oss oppdatert på MannsForums arbeid, og følger spent med på den forestående rettssaken.

Vennlig hilsen

Kathinka Theodore Aakenes Vik
seniorrådgiver

Knut Oftung
Fagdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent, og gyldig uten signatur.

Kopi til:

Arbeids- og velferdsdirektoratet

Bufetat Familievernkontoret

NAV Innkreving

Drammen 3045

9917 Kirkenes

DRAMMEN